

Mäntsälän Kaunismäen alueen kutsukilpailuvoitto Pia Sopaselle ja Ilkka Svärdille

(julkaistu AU 2/2004)

Mäntsälän kunta järjesti 22.4.-1.9.03 asemakaavallisen aatekilpailun tulevan Kerava-Lahti -oikoradan rakentamisen myötä ajankohtaiseksi tulevan asemanseudun länsipuolisten asuntoalueiden suunnittelemiseksi. Kilpailualue käsitti Sälinkäntien koillispuolelta, oikoradan ja moottoritien vierestä 50 ha suuruisen alueen sekä 20 ha:n alueen Sälinkäntien lounaispuolta.

Kilpailijoiksi kutsuttiin Arkkitehtitoimisto A-Konsultit Oy, arkkit.yo Martti Jääskö, arkkitehdit Mauri Korkka, Kirsi Rantanen, Arkkitehtuuri- ja suunnittelutoimisto Sopenen-Svärd Oy ja Arkkitehtitoimisto Jukka Turtiainen Oy.

Tarkoituksena oli löytää alueiden kaavoituksen ja rakentamisen pohjaksi paitsi toimiva kaupunkirakenteellinen ratkaisu, myös korkeatasoisia kortteli- ja asuntoratkaisuja, joissa pienimittakaavainen, mutta tiivis rakentaminen liittyy luontevasti ympäristöönsä.

Kilpailualue on varattu pääsääntöisesti asumiselle. Alueelle voidaan osoittaa julkisten palvelujen lisäksi joissain määrin myös alueita kaupallisille palveluille. Tavoitteena on osoittaa alueelta asuntoja noin 2 000 asukkaalle. Asumisratkaisujen tuli olla monipuoliset ja vastata erilaisiin asumistarpeisiin sekä huomioida aseman läheisyyden tuomat erityistekijät. Aseman alueesta ei ole tarkoitus kehittää keskustan kanssa kilpailevaa kaupallisten palveluiden aluetta. Aseman yleissuunnitelmassa oli esitetty alueiden liittyminen Sälinkäntiehen sekä aseman pysäköintijärjestelyt. Suunnitelma oli kilpailijoita sitova.

Kilpailun tulos

Kilpailu tuotti sarjan mielenkiintoisia, kaupunkimaisia ja pääosin pientalomaisia asuinkorttelimalleja, jotka valaisivat hyvin Kaunismäen alueen rakentamismahdollisuuksia. Ehdotuksilla on myös sijansa valtakunnallisestikin käytävässä "tiivis ja matala" -rakentaminen keskustelussa.

Kaupunkirakenteeltaan ehdotukset voitiin jakaa kahteen pääteemaan. Palkintolautakunta on ehdotuksia vertaillen todennut solu/kylämallin voivan paremmin huomioida paikan lähtökohdat. Niistä on luotavissa identiteetiltään vahvemmat teemat kuin mattomaisesti alueen täyttävistä sormimalleista, joista on selvästi vaikeampi löytää kilpailuohjelman peräänkuuluttamia uusia moderneja pientalokaupunkimaisia ratkaisuja.

Liikenteellisesti ehdotukset jakaantuvat sisä- tai ulkosyöttöisiin pääjärjestelmiin. Ulkosyöttöinen katuverkko näytti tarjoavan paremmat lähtökohdat eri osa-alueiden viihtyisien ja turvallisten julkisten ulkotilojen kehitykselle.

Pientalokortteleissa asuntokadut perustuivat kaikissa ehdotuksissa laajasti pihakatumaisiin ratkaisuihin. Ehdotuksista löytyy laaja hyvin tutkittujen pihakatusovellusten kirjo. Asuinkortteleihin liittyvät pysäköintiratkaisut ovat osoittautuneet useasti vaikeiksi, varsinkin hieman kaltevimmillä rinnealueilla, johtuen tällöin suuriin täyttöihin tai leikkauksiin. Samoin katujen sovitukset maastoon on monin kohdin eri ehdotuksissa kankeaa.

Kilpailu ei tuottanut uusia haluttavia monikerroksisia kerrostalokortteliratkaisuja. Sen sijaan eri ehdotuksissa löytyi useita erittäin laadukkaita ja huolella tutkittuja pääosin 2-kerroksisia pienkerrostalokortteliratkaisuja. Ehdotusten luomat kaupunkitilaratkaisut vaihtelevat suuresti. Parhaimmillaan korttelirakenne nivoutui tiiviiksi osaksi kaupunkitilajärjestelmää luoden sarjan vaihtelevaa ja sosiaalisesti mielenkiintoista kaupunkitilaa ja -näköalaa.

Asemanseudun ratkaisutavat vaihtelivat ehdotuksissa massiivista toimisto- ja liikekortteliriveistä pienimuotoisiin, vähin voimavaroin vaihteittain toteutettavissa oleviin tilaratkaisuihin.

Kilpailu osoitti, että massiivinen asemanseudun rakentaminen johtaa toteutuessaan mielikuvaan radanvarren normaalilähiöstä, jossa kerrostalot ja toimistokolossit hallitsevat kaupunkitilaa ja -kuva. Asemanseudun massiivinen rakentaminen kätkee taakseen ohjelman esittämän tavoitteen pienimittakaavaisesta, matalasta ja tiiviistä kaupunkirakenteesta. Alueen markkinoitavuus uutena modernina pientalokaupunkina muodostuu tällöin vaikeaksi. Raskaimmat ehdotukset alkavat jo kilpailla kunnan varsinaisen keskustan kanssa niin volyyymiltään kuin kaupunkikuvaltaan.

Palkintolautakunta päätti yksimielisesti kilpailutöiden arvostelun tuloksena, että ehdotus "Kylänraitilla" täyttää parhaiten ohjelman esittämien arvotekijöiden pohjalta tavoitteen toimivasta kaupunkirakenteellisesta ratkaisusta kaavoituksen ja rakentamisen lähtökohdaksi. Työ sisältää myös korkeatasoisia kortteli- ja asuntoratkaisuja, jossa pienimittakaavaavainen, mutta tiivis rakentaminen liittyy luontevasti ympäristöönsä.

Kaupunkirakenteen painopisteen sijoittaminen lähelle asemaa, Kaunismäen tiiviiseen kylärakenteeseen palveluineen muodostaa maamerkkimäisen, pientalokaupunkimaisen mielikuvan alueesta, joka ei kilpaile Mäntsälän keskustan kanssa.

Työ on kokonaisratkaisultaan vankka ja selkeästi paikan ominaispiirteitä hyödyntävä pientalokaupunkimainen ehdotus. Alue rakentuu kolmesta erilaiseen maisemalliseen lähtökohtaan hyvin sovitetuista ja rakentuvista osa-alueista sekä niiden välisistä maisemallisista tilaelementeistä. Tiiviisti rakennetut korttelialueet muodostavat maaseutumaisemaan tehokkaasti hyvin sovitetut modernit kyläteemat. Ratkaisu luo miellyttävän kontrastin tehokkaasti, hyvin ja laadukkaasti rakennettujen osa-alueiden ja rakentamattoman maaseutumaiseman välille.

Voittaneen ehdotuksen tekijöiksi osoittautui Arkkitehtituuritoimisto Sopenan-Svärd Oy / Pia Sopenan ja Ilkka Svärd. Muita ehdotuksia ei asetettu paremmuusjärjestykseen.

Palkintolautakuntaan kuuluivat kilpailun järjestäjän nimeämänä Kaisa Laine, kunnanvaltuuston pj., Jarmo Keskinen, kunnanhallituksen pj., Timo Ahola, kunnanvaltuuston 2. vpj., Esko Kairesalo, kunnanjohtaja, palkintolautakunnan pj., Pekka Savolainen, kunnaninsinööri ja Merja Vikman, kaavoituspäällikkö; kilpailijoiden nimeämä tuomarijäsenä Juhani Boman, arkkitehti SAFA. Sihteerinä ja asiantuntijana toimi Mikko Aho, arkkitehti SAFA.